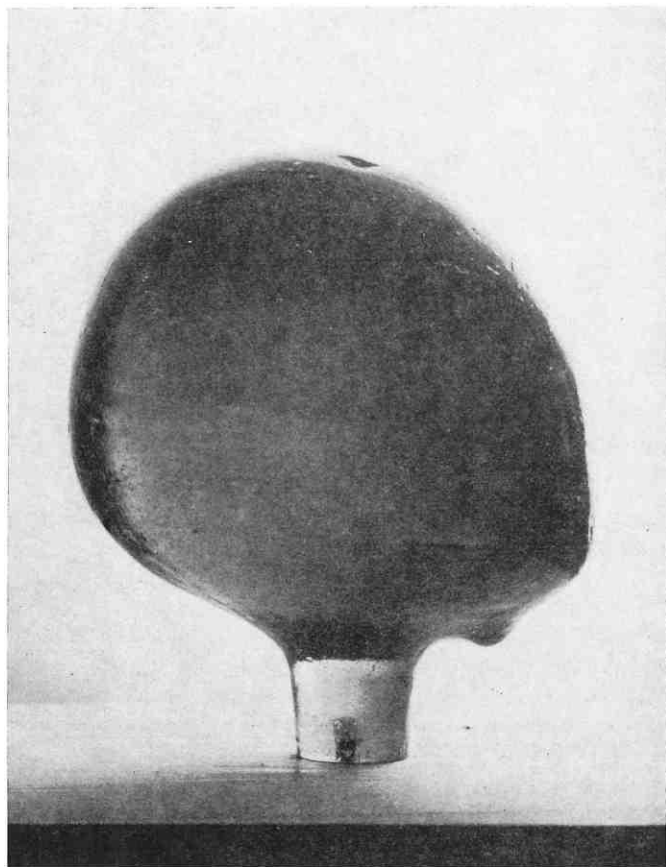

222

kuzma kovačić

izložba
u galeriji
schira,
1980.

ive
šimat
banov

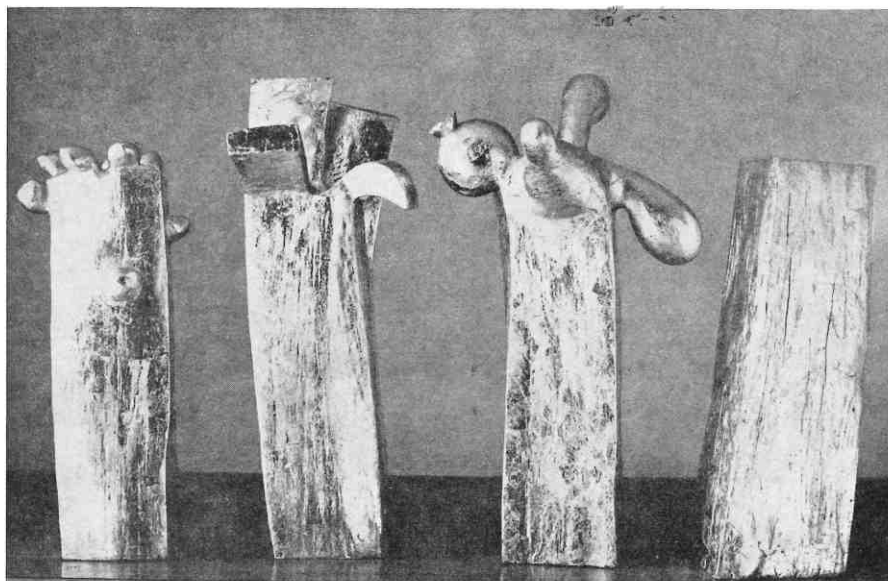

Djelo Kuzme Kovačića na prvi se pogled uklapa u »organsku« tradiciju što vodi do Brancusija i Arpa. Njegov zahtjev za sintezu oblika dovodi ga u svijet (ljudskom rukom) stvorenih oblika, a istodobno i u raznolik organski svijet prirodnih. U njegovu je djelu tako snažno poistovjećivanje materijala i misli da smo prinuđeni govoriti o izuzetnom suglasju između forme i ideje. Njegove bi radove zapravo trebalo odnijeti na morske hridi da ih more ispiri, na pješčane uvale i škrljate zavale, na morska žala među rasute kamene oblutke savršene i glatke forme... Ali u čemu se očituje kipareva akcija, ako se toliko približava pasivnom odabiru oblika, dok bi se sam stvaralac nalazio izvan »volje« materijala i »s onu stranu (njegove) sile« (Mrkonjić)? Što suprotstaviti »slučaju« i

»sretnom« stjecaju »pogodnih« formi? Što suprotstaviti pukom izboru »odoka«? Što ako ne samog stvaraoaca. A uz pitanje izbora formi treba postaviti pitanje: zašto upravo taj izbor i zašto takve forme?

Obluci, glatki i puni svjetla, usjekli su se u kiparevu svijest kao pojedinačne egzistencije formi, ali istodobno i kao simboli iskonskog i plemenito jednostavnog života. Najprisnije su povezani s prirodom tvorca samog: čisti, glatki, formom jasni, neliterarni, jednostavni... Njegov je oblik i oblik i simbol u isto vrijeme.

Dok u *Popodnevnom odmoru* (1979) ili u *Marina, Marina* (1976) slaže oblike savršene glatkoće (i oblina) kamenih i poliesterskih masa, u kompozicijama kao *Sv. Antun propovijeda pticama* (1979) ili *Evo se more znoji krvavim znojem* (1977) Kovačić kombinira manje i veće jedinice poliesterskih, kruškolikih ili oblikih volumena. Nije, dakle, riječ o pojedinačnoj egzistenciji forme nego o kompozicijskom suglasju međusobno zavisnih formi. Nadalje, »krvavi znoj mora« nije iskaz neke metafizičke ili egzistencijalne muke nego specifičan efekt zalaza sunca i blagog pre-tapanja nebeskog rumenila s razinom mora. Ipak nije riječ o pukom fizičkom svjedočanstvu nego o poetskoj transpoziciji pojave strogim govorom volumena i prostora (čime zapravo proširuje mogućnosti skulpture i kiparskog izražavanja). Poznato je da je jezik kiparstva ograničen i na svoj način skučen jezik. Slikar može naslikati Barbizonsku šumu, predio uz Savu, jednom riječju, sve što mu oko vidi i duh nalaže. Kipar to

nije kadar iz sasvim razumljivih razloga. Kuzma Kovačić, međutim, postiže svojevrsnu sintezu kiparskog i slikarskog iskaza. Ta se sinteza razlikuje od sinkretizma kolaža, kod kojega prevladava problem tehnike a manje osjećanja. Izbjegavajući takve mogućnosti (osim možda u kolažu *Poslije plesa na Galešniku*, 1979) Kuzma Kovačić unio je u morfološki »čistu« skulpturu (jasnih definiranih volumena) slikarsku predispoziciju ostvarujući efekte koji su prirođeniji i primjereniji slikarstvu.

Dakle: i slikar i kipar, u isti mah! Autor koji je skulpturalnoj formi dao boju i svjetlost i više od toga — slikarski ugođaj! Kipar koji je sintetizirao i kondenzirao Mediteran i njegovu epsku širinu u intimnu priču — priču od malo riječi ali velikog

značenja. Kuzma Kovačić je pjesnik mora, prepun udivljenja i naivne radosti, kao npr. u *Propovijedi sv. Antuna Padovanskog ribama* (1979) gdje iz kompaktne mase poliestera izranjaju izrasline-ribe što »slušaju« svečevu riječ. Njegove forme imaju asketsku snagu i franciskansku skromnost kao vrlinu duha. Skulptura *Iz uspomena* (1979) javlja se kao čist pejzaž — pejzaž cjeline života i punoće koju ne razjeda zaborav.

Njegovi su crteži jednostavni kao i njegove kiparske forme: svaka skica — jedna crta, jedan obris, jedan krug, jedan potez! On ne množi linije da bi iznašao najrječitiju. I te crtačke forme kao da su isprane morem i očišćene do oblikovne askeze, jer Kuzma Kovačić ne »divlja« linijama i ne hini stvaralačku

muku ili nekakvu postupnost »konačnog« kiparskog razrješenja unutar oblika koji se nazire u nečistoći skice. On nema potrebe da brblja kako bi kazao što želi; kao u slavnoj i često zlorabljenoj sintagmi on ne traži nego nalazi.

Rekli smo već: Kuzma Kovačić je umjetnik što slikarski osjeća i skulptorski misli. Nijedan ga oblik ne ostavlja ravnodušnim. Ali kipareve forme, ma koliko prirodne, istodobno su i autobiografske: forme jednostavnog duha, plemenitog govora bez suvišnih riječi i suvišnih gesta, melodičnog poput pjesme ili svirke lire. Njegovi umiveni oblici, isprani i oplahnuti, pruženi su čovjekovu oku i dodiru, ali više od toga vrlinama duha i srca.